

A CEBRÓW-WOROBIJÓWKAI HARCOK 1916 JÚNIUS—JÚLIUS HAVÁBAN.

(Négy vázlattal.)

I.

1916 elején a keletgalíciai ú. n. újévi csata véget ért; az oroszoknak nem sikerült arcvonalunkat az oláh határ közelében áttörni. Márciusban magyar és osztrák erők megkísérelték a Tarnopol felé való előnyomulást, e harcoknak azonban nagyobb jelentőségük nem volt, s így az általános helyzeten nem változtattak. Május végén az arcvonal a keleti-tengertől Jakobstadtig, innen Postawijig, azután pedig észak-déli általános irányban Tarnopoltól nyugatra a Strypa torkolatáig húzódott, s a Pruthnál, az oláh határon, végződött.

Bukovinában és a Strypa alsó folyásánál állott a magyar-osztrák „Pflanzer-Baltin“ hadsereg, a Strypánál, Buczacztól—Tarnopol vidékéig a német „Bothmer“ hadsereg, Zalosce környékén s Brodytól keletre a magyar-osztrák „Böhm-Ermolli“ hadsereg, Luck környékén József-Ferdinánd főherceg hadserege, tovább északra pedig a „Linsingen“ német hadsereg.

Már május végén világosan észlelhető volt, hogy az orosz támadni fog. Ekkor már mutatkoztak az ú. n. Brusszilow-támadás előjelei. Ennek a Wolhynia ellen intézett vállalatnak eredeti célja az volt, hogy az általános figyelmet a tulajdonképeni betörési helytől — az északi szárnytól — elterelje. E vállalatnak nem várt sikere csak később tette át az orosz támadás súlypontját délre.

Az orosz támadást tehát a déli szárnyon, amint már említettem, Brusszilow tábornok volt hivatva vezetni, még pedig: a Dnjestertől délre Letschitcki, — Tarnopol környékén Sacharow — és Rowno környékén Scherbatschew tábornokok jól felszerelt és erős tartalékokkal ellátott hadseregeivel.

Az orosz június elején hevesen támadott a besszarábiai határon Czernovitz ellen; ahol Brusszilow, azóta fogalomná

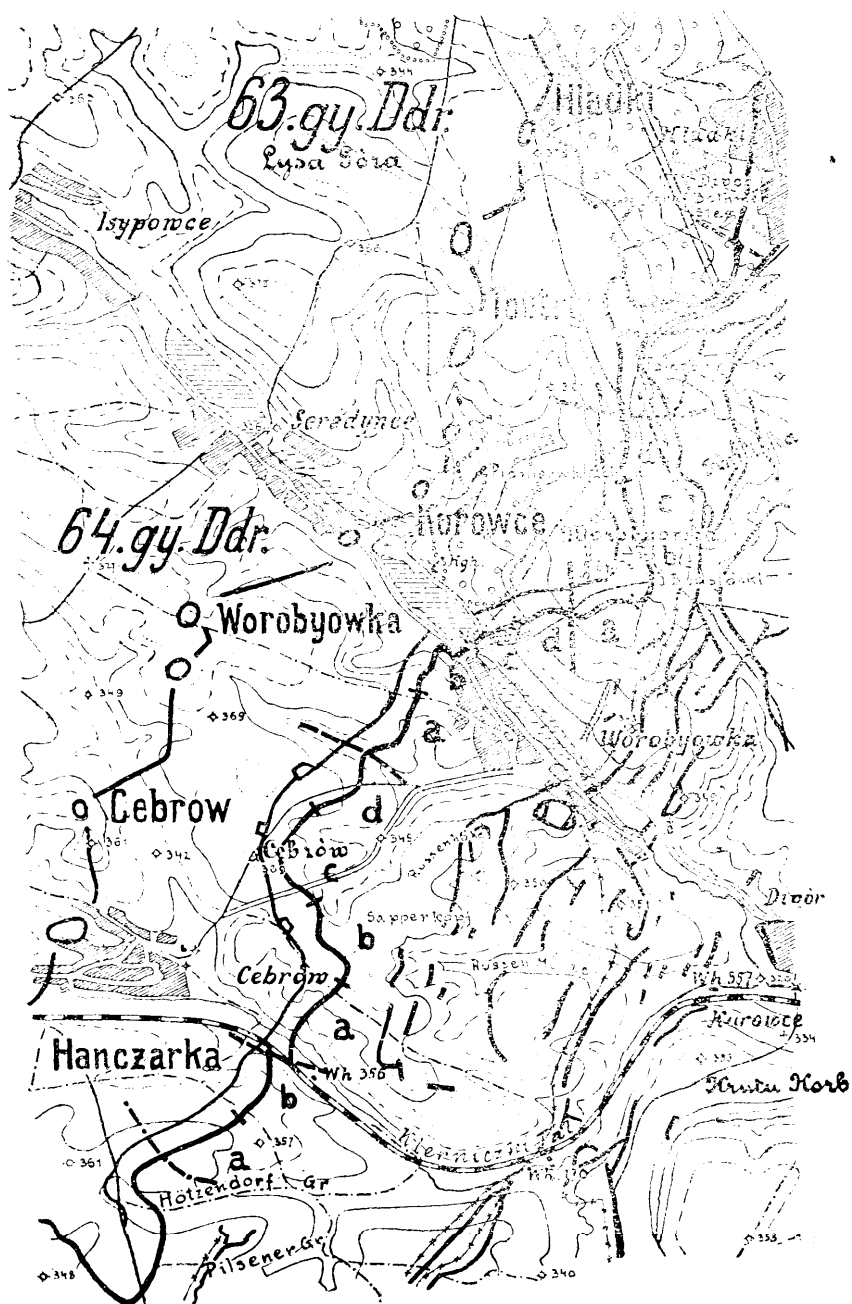
vált tömegtüzével és tömegtámadásaival, tért is nyert. A Strypa alsó folyásánál a védők egyelőre tartották magukat, Tarnopol felől azonban igen nagy orosz erőknek sikerült június 4-én az első vonalakba benyomulniok. Az orosz támadás heve mégis főleg Luck ellen irányult, melyet június 7-én el is foglaltak. Közben az ellenséges támadás Bukovinában újabb tért nyert; június 8-án az orosz átlépte a Strypa alsó folyását s észak felé Buczacz irányában is terjeszkedni kezdett.

A Bothmer-hadsereg német és magyar-osztrák csapatainak szívós ellenállása s későbbi ellentámadása megállította e vállalkozást, míg Tarnopoltól nyugatra és északnyugatra, ugyancsak a Bothmer- és Böhm-Ermolli hadseregekkel szemben, az oroszok tért nyerni egyáltalában nem tudtak. Ez utóbbi harcokból dicsőségesen kivette a részét a Bothmer-hadsereg északi szárnyán harcoló 32. gyaloghadosztály, melynek eddig alig ismertetett tevékenységét kívánom, mint szemtanu, a következő sorokban méltatni.

* * *

Cebrów-Woróbijówka vidéke a keleti arcvonalnak egyik igen fontos pontja volt, mert Cebrów mellett halad el a Karl-Ludwig-Bahn, az egyedüli vasúti összeköttetés Tarnopol és Lemberg között és mert e vidék az ide vezető legrövidebb úton uralkodott. Az oroszok, amellett hogy védelmi vonalaikat osztrák és magyar támadások ellen jól kiépítették, tisztában voltak azzal is, hogy ha Lemberg ellen akarnak támadni, akkor előbb a szóbanforgó területet kell feltétlenül birtokukba venniök. 1916 tavaszán még a német 3. gárdahadosztály ezredei tartották e fontos állásokat. Midőn e hadosztályt a nyugati haretérre helyezték át, a Willerding-hadosztály ezredeinek jutott osztályrészül Lemberg keleti kapujának védelme.

Április 10-én rendelték a Willerding-hadosztályt (hadrendjét lásd a függeléken) a taurowi állásokból (a Strypa folyó mellett) a Hladki-Cebrów-Woróbijówka-i állásokba. Derék csapataink örömmel mentek a már ismert helyre, ahol 1915 őszén a legszebb eredménnyel harcoltak. Az átvett állások megfelelőek voltak; különösen a Cebrów-Woróbijówkai rész volt jól kiépítve. A Willerding-hadosztály ez állásokat még fejlesztette s annyira kiépítette, hogy azokat — amint később kiderült, — az orosz katonai és polgári lapok elragadtatással mintaállásként dicsérték fel. A hadosztály állását, védelmi szakaszokra való beosztását, stb. június elején az 1. vázlat mutatja:

1. vázlat.

A 64. gyalogdandár a hadosztály állásának a legveszélyesebb, s így a legfontosabb részét, a „Cebrów-Worobijówka“-i szakaszt vette át. Miután a harcok oroszlánrészé főleg a 64. gyalogdandárra hárult, elsősorban is e dandár tevékenységét és teljesítményeit fogom az alábbiakban részletesebben kiemelni.

A nagy júliusi orosz támadás kezdetén a védőállás nagyjában 3 védelmi vonalból állott, melyek egymás mögött kb. 250 m. távolságra estek. A védőállás előtt három, sőt egyes helyeken négy sávból álló akadályöv volt.

Az állás első védővonalát igen mély lövészárkok alkották, melyek mellvédjéhez több lépcső vezetett. Hatalmas harántgátak védtek az oldalozó tűz ellen. Az építmények nagy része sövényfonattal volt burkolva, míg a harántgátakat többnyire gyéptéglák borították. Ez a burkolat a legnagyobb tűzér tűzben is jóformán épségben maradt. Az olasz harctéren az oly nagy eredménnyel használt kavernákat itt az ú. n. „rókalyukak“ helyettesítették.

Az állás második védővonala éppen úgy volt kiépítve, mint az első. E vonalban azonban több harcos volt elhelyezve, mint az elsőben, mert a vezetés tapasztalta már, hogy minden ellenséges támadásnál az első vonal kapja a legerősebb ágyútűzet. A századok géppuskái — a közeli harc eszközök parancsnokságai, továbbá az aknavetők és a gyalogsági ágyúk is a 2. védelmi vonalban állottak.

Harmadik védővonalként támpontszerűen kiépített és az első és második védelmi vonallal összekötött földépítmények szerepeltek, melyek előtt három-, négy-, hat-, sőt egyes helyeken tíz-soros drótakadályok voltak.

A védelmi vonalak között számos összekötőárok könnyítette meg a közlekedést. Kocsik, mozgókonyhák stb. számára széles futóárkok vezettek a parancsnokságokhoz és a hadosztálynak távolabb álló csapat- és vonatrészeihez. Kokutkowce-Isypowce és Kurowce vonalában tábori vasút közlekedett, mely az egész júniusi orosz támadás alatt kiváló munkát végzett.

A hadosztály betongyára, melyet nagy szakértelemmel rendeztek be, ágyúk, géppuskák, valamint a parancsnokok és figyelők részére erős és biztos fedezékeket gyártott. E kis kupolaszerű építmények, noha a mellvédekből kiemelkedtek — s így majdnem minden esetben magukra vonták az orosz akna- és ágyútűzet, — mégis derekasan megállták a helyüket.

Felírások és különféle színes jelzésekkel ellátott táblák könnyítették meg a tájékozódást.

A távbeszélő összeköttetés kitűnően volt kiépítve. A legnagyobb ellenséges ágyútűzben is majdnem mindig lehetett beszélni. Nagyon hasznos volt a kurowcei védelmi szakaszon elhelyezett „Arendt“ állomás, mely az oroszok beszélgetését kitűnően kihallgatta és így sok hasznos adatot szolgáltatott.

A terep alakzata — mint mindenütt, úgy itt is — nagy befolyással volt a védelmi vonalak telepítésére. A Cebrow falu alatt elterülő Klerniczki-patak völgye, az Isypowce-Kurowce-i völgy és a worobijówkai védelmi szakasz északi szárnya voltak az állásnak legérzékenyebb részei. Délről észak felé menve az orosz állások mindinkább közeledtek a hadosztály állásaihoz, sőt a worobijówkai szakasz északi szárnyán az ú. n. Toutry védelmi szakaszban (ahol az orosz február havában egy tölcsért, a 23. közös gyalogezred pedig a júniusi orosz támadásig még három aknát robbantott), a hadosztály állásai és az orosz állások kb. 35 lépésnyire közelítették meg egymást. Kivétel volt a kurowcei völgy, ahol az ellenség kényszerítve volt a rommá lőtt Worobijówka falu közepéig visszamaradni.

Igen kellemetlen volt az ú. n. „Spitz“, mely a worobijówkai magaslaton kelet felé nyúlt előre, mert északról a hátába kapott ellenséges tüzet és mert egy része belátható is volt, sőt saját lövedékeink is gyakran odatévedtek. Ezért a védelmi vonalból kis árkokat ástunk előre, melyek kamrákban végződtek s utóbbiakban építettük meg azután a lövőállásokat. A hadosztály állásának e veszedelmesen kiszögelő részét ezenfelül egy reteszállás zárta le, mely a „kis zsákállás“ elnevezést kapta. A kis zsákállás háta mögött kb. a „Pionnierwäldchen“ keleti szegélyén még egy új állás kiépítése volt tervezve, az ú. n. „kibővített zsákállás“-é, ez azonban csak a júniusi harcok folyamán épült ki, midőn a „Spitz“ már az oroszok kezébe került.

Az orosz május 29-ike óta igen élénk repülő tevékenységet fejtett ki. Nehéz tüzésége Cebrow-Worobijówka környékét többször és különböző időkben lőtte. Általában a tüzéség tevékenysége mindkét oldalon észrevehetően fokozódott. Június hó 3-án az orosz tüzéség repülők és kötött léggömbök segítségével ütegeink legtöbbjére belőtte magát. Miután saját hadosztályunk repülőket többszöri kérése ellenére sem kapott, az említett ellenséges megfigyelő eszközöket csak tüzéségünk tartotta sakkban.

A 6. gyalogezred előőrsei és az ezredekől kiküldött éjjeli járőrök jelentették, hogy a június 2-ről 3-ára virradó éjjelen az oroszok „Cebrow a. és d.“ védelmi szakaszai előtt

drótakadályainkat elvágták. Már a május 31-ről és különösen a június hó első napjairól szóló „Arendt“-jelentésekből kivehető volt, hogy az oroszok nagyobb támadást akarnak intézni, még pedig vagy a kurowcei, vagy a toutry-i védőszakasz ellen. A jelentésekből azonban nem lehetett kivenni, hogy az ellenséges vállalkozás csak helyi jellegű lesz-e, vagy nagyobb támadó hadművelet keretében fog-e történni?

A hadosztályparancsnokság már május 31-én megtette óvóintézkedéseit. A 86/I. gyalog zászlóaljat (Isypowceben állott) a Pionnierwäldchen teknőjébe, a 70/I. gyalog zászlóaljat (Pleskowceben állott) Isypowce keleti szegélyéhez, a 64. gyalog dandárparancsnokság álláspontja közelébe irányította előre, dandártartalék gyanánt. A hadosztályparancsnokság egyúttal az egész Cebrów-Worobijówka-i védelmi szakasz tüzéségét — az ittlelvő nehéz tüzéséggel együtt — a 64. gyalogdandár parancsnokságának rendelte alá.

A 64. gyalogdandár parancsnoksága, hogy az első állás harmadik védelmi vonalát nagyobb ellenséges támadásokkal szemben biztosítsa, elrendelte, hogy a 23/I., 14. Lw./107. és 7/1. utászs századok, melyek eddig a harmadik védelmi vonalban és más helyeken végeztek földmunkálatokat s egyéb építkezéseket, június hó 3-án délután 6 órától fogva szintén riadóra készen legyenek.

A „Spitz“ kis zsákállásába a 86. gyalogezred a híres „Jagdcompagnie“-t küldte. A dandár mindkét ezredének parancsnoksága minden szükséges intézkedést megtett bekövetkezhető támadások esetére; így a csapatok felkészülve várták a jövő eseményeket.

II.

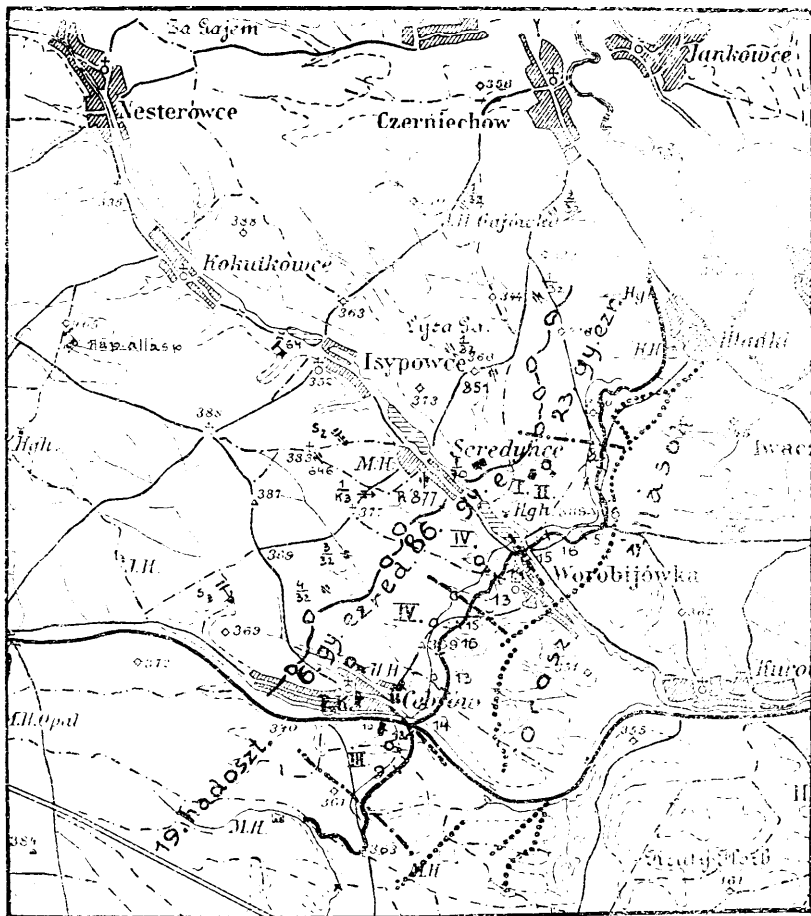
A Worobijówkai magaslat elvesztése.

Nyugtalan éjszaka után, lassan virradt fel a június 4-iki reggel. Köd feküdt úgy a cebrówi, mint a kurowcei völgyön. Gyalogságunk fél három óra tájt erős tűzbe fogta a „Russenhöhe“-n serényen dolgozó ellenséget. Fél órával később a Hanczar'ka védőszakasz előtt álló előőrseink egész kis ütközetet vívtak a felderítésre előre küldött ellenséges járőrökkel, melyeket végre is géppuskáink és tüzéségünk tüze kergetett el. A worobijówkai védelmi szakasz előtt is előőrsesatározások játszódtak le.

A 64. gyalogdandár helyzetét e napon d. e. 6 órakor a 2. vázlat mutatja:

5 óra körül, alig, hogy keresztültörték a nap első sugarai

a hajnali ködön, máris erős ellenséges ágyútűz borította el nemcsak a 64., de a 63. dandár (toutry-i és hladkii) védőszakaszát is. Ez a tűz nemsokára pergőtűzzé fokozódott s különösen a cebrówi vasút mellett levő védőszakaszok és a

2. vázlat.

kurowcei állások ellen irányult. Tüzérségünknek egy lőszerraktárát is felrobbantotta egy orosz gránát. Saját ütegeink is jóformán szünet nélkül lőttek. E tűz alatt észrevehető volt, hogy az orosz gyalogság mindenütt az első vonalakban

csoportosul, Cebrów előtt azonban úgy látszott, mintha csak tüntetni akarna.

6 óra 15 perckor délelőtt a dandárparancsnokság a hadosztályparancsnokságtól azt az értesítést kapta, hogy az 1/2. 6./II. gyalog zászlóaljat (Jeziernában volt) Kokutkowcén át a dandárparancsnokság álláspontjához, a 19. hadosztálynak a 32. hadosztály rendelkezésére bocsátott két századát a 6. gyalogezred parancsnokságának álláspontjához, útbaindították. Ugyanakkor jelentette a 6. gyalogezred, hogy igen erős orosz vonalak nyomódnak előre „Cebrów b.“ irányában. Miután az összes jelentések eddig azt a látszatot keltették, mintha az oroszok csakis a worobijówkai magaslat ellen fordulnának, az eddig Serecyncenél dandártartalékban álló 70./I. gyalog zászlóaljat is Gaksch ezredesnek, a 86. ezred parancsnokának rendelték alá; a 23. gyalogezred parancsnokát, Hahne ezredest pedig utasították, hogy Worobijówka ellen irányuló orosz támadás esetén északról az ellenség oldalába támadjon.

6 óra 45 perckor délelőtt a dandár megfigyelő tisztje és repülőnk jelentette, hogy Cebrów előtt újból igen nagy ellenséges erők csoportosulnak. A „Cebrów b.“ előtti csoportosulásokat, valamint a „Russenhöhe“-t és az innen Worobijówka felé vezető összekötő árkokat tüzéségünk rögtön erős tűzbe fogta.

7 óra 30 perckor délelőtt az ellenség pergőtüze a worobijówkai magaslaton gyengülni kezdett, de annál erősebben nehezedett, a „hancarkai“ védelmi szakaszra. Egyúttal jelentések érkeztek a dandárparancsnoksághoz, hogy tüzéségünk kitünő hatása miatt az ellenség kénytelen volt Cebrów előtti előállítását elhagyni.

Délelőtt 8 óra 15 perckor a cebrówi védelmi szakaszra irányított orosz ágyúzás újból pergőtüzzé fokozódott. Tüzéségünk, — hogy az orosz gyalogság a Russenhöhén újból ne csoportulhasson — délelőtt 8 óra 25 perckor tűzrajtaütést hajtott végre.

Alighogy tüzéségünk rajtaütése megkezdődött, az orosz tüzéség orkánszerű pergőtüzet indított a kurowcei védelmi szakasz és különösen a „Spitz“ ellen. Jelentések érkeztek úgy a cebrówi, mint a kurowcei védelmi vonalból, hogy az orosz tüzéség nemcsak drótakadályainkat lőtte széjjel, hanem már hatalmas harántgátainkat is erősen megrongálta s a mellvédeket és árkokat jóformán rombalította. A fenti idő alatt azonban az egész arcvonalon a több sűrű vonalban előre nyomulni igyekvő orosz gyalogság nem tudott tért nyerni.

Délelőtt 10 óra 10 perckor heves puska és géppuska tüzünk az oroszokat úgy „Hancarka“, mint „Cebrow a) és b)“ védelmi szakaszok előtt visszavonulásra kényszerítette. Erre az ellenség a Russenhöhéről próbálkozott újra előnyomulni állásaink ellen, azonban gyalogságunknak és jól irányzott géppuskáinknak tüzeben egyelőre ez a vállalkozása is csődöt mondott.

A kurowcei védelmi szakasz ellen azonban az eddig is heves orosz tüzértűz mindjobban erősödött és délelőtt 11 óra 30 perckor orkánszerűvé vált. Az egész védelmi szakasz sűrű füst-, por- és lángtengerben állott, a figyelők és parancsnokok — bár a terepet igen jól ismerték — alig tudtak tájékozódni. Az ellenséges pergőtűz — a „Spitz“-től — hullámszerűen hömpölygött a „Pionnierwäldchen“ felé s hihetetlen pusztítást vitt végbe élő- és holtanyagban egyaránt.

Hiába volt minden erőfeszítés, a sokkal nagyobb orosz erőnek sikerült az említett füst- és porfelhők leple alatt a „Spitz“ támpontba betörni. Itt azonban — hála útegeink koncentrikus tüzeinek és különösen a kézitusában személyesen résztvevő zászlóaljparancsnokok (Dubinievic és Schlesinger őrnagyok) hősie magatartásának — sikerült az ellenség további előrenyomulásának gátat vetni. Ki kell emelnem, hogy az oroszok e harcoknál embertelen segédeszközök-höz fordultak; tömegeiket géppuska- és ágyútűzzel kergették előre!

A dandárparancsnok arra a jelentésre, hogy az oroszok a „Spitz“-be betörték, azonnal kiadta a parancsot, hogy a 70/I. gyalogzászlóalj ellentámadást intézzen, Hahne ezredet pedig felhívta, hogy ezen vállalkozást északról támogassa. A XVIII. menetzászlóaljat, melyet a hadosztályparancsnok álláshelyére irányított és Grallert tábornoknak rendelt alá, utóbbi a Pionniermulde-ba irányította és ott Gaksch ezredes rendelkezésére bocsátotta.

Eközben sikerült a 70/I. zászlóaljnak az oroszokat nemcsak feltartóztatni, hanem a Pionnierwäldchen keleti részéről is visszavetni. Nem sikerült azonban az ellenséget a „Spitz“-ből és a „kis zsákállás“-ból kiverni. E küzdelemben a derék zászlóalj parancsnoka és több tisztje lelték hősi halálukat. Erre Gaksch ezredes a XVIII. menetzászlóaljnak megparancsolta, hogy: Seredyncén és a Pionnierwäldchenen át nyomuljon előre, minden ott található csapatot vegyen magához és az ellentámadást a „Spitz“ ellen hajtsa végre.

Már délelőtt 11 órakor az a jelentés érkezett a dandárparancsnoksághoz, hogy az oroszoknak sikerült „Cebrow b)“

szakaszba benyomulni. A „Sappenkopf“ volt „Cebrow b)“-nél az oroszok csoportosulási helye. Amint e védőszakasz vitéz századparancsnoka egy gránáttól találva elesett, az oroszoknak sikerült a „b)“ szakasz kiszögelő részét is magukhoz ragadni. E pont elfoglalása csak heves kézítása árán volt lehetséges, melyben a védőszakasz derék legénysége — a 6. gyalogezred 13. százada — majdnem teljesen elpusztult. Az ellenség e sikerével oly területnek jutott birtokába, mely szélességben az egész „cebróvi b)“ védelmi szakaszra kiterjedt és amely ékszerűleg második vonalunkig nyúlt be.

A Hancarka szakasz ellen végrehajtott orosz támadás, mely délelőtt 5 óra 20 perckor kezdődött, puska és ágyú-tüzünkben megtört. Ez idő alatt a „Cebrow a)“ szakaszba benyomult ellenséget is sikerült gyors ellenlökéssel kiverni. Mivel a Russenmulde-ből a „cebróvi b)“ Sappenkopf fele és Worobijówka helységbe mindig több és több ellenséges erő nyomult előre, tüzéségünk e helyeket erős tűzbe fogta.

Kévessel 1 óra után érkezett meg a 6. gyalogezred $\frac{1}{2}$ II. zászlóaljja (Patreka őrnagy vezetése alatt) Isypowcebe. Ekkor már észre lehetett venni, hogy a XVIII. menetzászlóalj támadásának a „Spitz“ ellen kevés sikere lesz. Grallert tábornok — a 64. gyalogdandár parancsnoka — ennek folytán a következő parancsot adta Patreka őrnagynak: „A zászlóalj vonuljon Szeredyncén keresztül a Pionniermuldeba, onnan nyomuljon előre elvesztett állásaink visszafoglalására a „Spitz“ (Bildstöckl) irányában s ragadja magával a megállott hetveneseket.“

Eközben a 6. gyalogezred második $\frac{1}{2}$ II. zászlóaljának ellenlökése (a Jagd- és a 7. századdal), melyet a dandárparancsnok a cebróvi kápolnától a „b)“ támpont irányában rendelt el, az erős ellenséges puska-, géppuska- és ágyútűzben nem tudott tért nyerni és megakadt. Erre a cebróvi védelmi szakasz parancsnoka, Wéber alezredes, parancsot kapott, hogy nyugodtan tartson ki és csak a 19. hadosztálytól kirendelt s álláspontjához irányított századok beérkezése után fogjon ellentámadásba.

Délután 2 óra 45 perckor Patreka őrnagy a 6. gyalogezred $\frac{1}{2}$ II. zászlóaljával a „Spitz“ felé ellentámadást intézett. A legnagyobb rendben, ember ember mellett, egy rajvonalban — mint a gyakorlótéren — nyomult előre a zászlóalj a Pionniermulde-ből az erdőtől balra és megtisztította a worobijówkai magaslatot az ellenségtől. Csak a „Spitz“ maradt — nem egész másfél szakasz szélességben — az ellenség birtokában. Az orosz kitűnő oltalmat talált a mi jól kiépí-

tett, erős állásainkban és így nagy lendülettel véghezvitt ellentámadásunk megtört az ellenség által gyorsan támponttá alakított földzékeken. Ismételt hősiess próbálkozások se hozták meg a sikert.

4 óra 25 perckor délután az ellenség erős tüzérségi előkészítés után megint a kurowcei „b)“, „c)“ és „d)“ védelmi szakaszok ellen tört, — de bár megint hihetetlen embertömegeket vetett harcba — derék legénységünk harci kedvén és tüzérségünk kitünően vezetett tüzében minden erőfeszítése megtört.

Hahne alezredes a 23. gyalogezred parancsnoka, amikor az oroszok a „Spitz“-be betörték, a 23. gyalogezrednek egy fél zászlóalját küldte segítségül. Ennek egy századát a 86. ezred északi, egy századát az ezred déli védőszakaszában használták fel a rések kitöltésére.

Délután 5 óra 15 perckor Gaksch ezredes, a 86. gyalogezred parancsnoka, jelentette, hogy már nincsen tartalékja, s hogy a 6. gyalogezred $\frac{1}{2}$ II. zászlóalja és a 86. gyalogezrednek az állásban levő részei (86/IV., Jagdkomp., 3. század és Pionn. század) a „Spitz“, a zsákállás és a többi hozzátartozó rész kivételével, az első vonalat, a 70/I. és a XVIII. menetzászlóalj pedig a 2. védelmi vonalat tartják. Gaksch ezredes fenti jelentésére a 23. gyalogezrednek még egy $\frac{1}{2}$ zászlóalját bocsátották a Toutry védelmi szakaszból a 86. ezred parancsnokának rendelkezésére. Grallert tábornok egyúttal elrendelte, hogy Gaksch ezredes haladéktalanul tartalékokat szervezzen.

Miután időközben a 19. hadosztálynak már említett négy százada (a 35. gyalogezred $\frac{1}{2}$ II. és a 75. gyalogezred $\frac{1}{2}$ II. zászlóalja) délután 5 óra 20 perckor a cebrówi H. H.-hoz érkezett, Gerő ezredes a 6. gyalogezred parancsnoka, parancsot kapott az ellentámadásra.

Délután 8 óra 40 perckor, 10 percnyi erős tüzérségi előkészítés után, hat század Marschán őrnagy (75. gyalogezred) parancsnoksága alatt megkezdte az ellentámadást. Sikerült is a „cebrówi b)“ zsákállást elfoglalnia, de a védőállás első vonalát bevenni nem bírta. Így délután 10 óraker az ellenség kezén maradt az egész „Cebrow b)“ védőszakasz és a kurowcei ú. n. „Spitz“ (a kis zsákállást is beleértve).

Ejfélfelé Gaksch ezredes a $\frac{1}{2}$ 70. zászlóalj az állásból kivonta s mint tartalékot a 86. gyalogezred II. zászlóaljparancsnokságánál helyezte el. A 6. gyalogezrednek még Jezyernában tartózkodó egy századát Cebrowba irányított.

ták, ahol még az éj folyamán az ezred veszteségének pótlására használták fel.

Az éjszaka véget vetett e kemény, küzdelmes napnak és csak ott, ahol a két ellenfél igen közel volt egymáshoz, folytatódtak a csatározások.

Megjegyezni óhajtom, hogy az ütegeknél, noha az akkori fogalmak szerint nagymennyiségű lövészerrel voltak ellátva, (300—350 lövedék 1—1 löveg számára) már a délutáni órákban lövészerhiány mutatkozott. Megfelelő pótlás a hadosztály lövészertelep csekély készletéből nem volt teljesíthető. Mikorára az első pótszállítmány vasúton beérkezett, a lövészymennyiség ütegenként már 20—80 lövedékre apadt.

Az elhasznált lövészymennyiség ezen a csatanapon gyorstüzű ütegenként 1800—2200 lövésre rúgott.

Június 5-én: a 76. honvéd gyalogdandár (23. és 24. honvéd gyalogezred) Jezyernán keresztül a 32. hadosztály támogatására útbaindult. Ezenfelül még június 4-én délután 11 órakor a 38. honvéd tüzérezred 1. sz. tábori tarackos- és 3. és 4. sz. tábori ágyúütegeit bocsátották a 32. hadosztály rendelkezésére, melyeket a hadosztály parancsnoka a „Süd“ tüzerkörzet alá rendelt, míg a 23. honvéd gyalogezred I. zászlóalját először a 6. gyalogezred parancsnokság álláspontjára, azután Cebrówba, a II. és III. zászlóaljat pedig Isynowcebe s innen a Pionniermuldeba irányította. Az említett zászlóaljak délelőtt 3 órakor kijelölt helyükön voltak. A 23. gyalogezred I. zászlóalját Gerő ezredesnek, a 6. gyalogezred parancsnokának rendelték alá, a II. és III. zászlóalj felett a rendelkezési jogot a 32. hadosztály parancsnoka magának tartotta fenn.

Az előző csatanap nagy veszteséget hozhatott az oroszoknak, mert június 5-én nagyjában csak puska és géppuska-tüzelésre szorítkozott; a mi tüzéréségünk is csak ritkán lőtt.

Délelőtt a hadosztályparancsnok a dandár és az ezredparancsnokkal értekezett a „cebrówi b)“ és a „kurowcei b)“ (Spitz) visszafoglalásáról. Ez az értekezlet azt az elhatározást eredményezte, hogy a támadás az est beálltával történjék. Ez az idő nemcsak azért látszott célszerűnek, mert a sötétség leple alatt az orosz tüzéréségtől kevésbé kellett tartani, hanem azért is, mert így a nap folyamán a szükséges előkészületet meg lehetett tenni.

3 órakor délután a Worobijówka falu északi részében húzódó árkokban erős orosz csoportosulások voltak észlelhetők, melyek látszólag „Kurowce a)“ és „b)“ ellen irányul-

tak. Az ellenségnek ezen tevékenységét azonban már ágyútüzünk megbénította.

Délután 5 óra 30 perckor Grallert tábornok, a 64. dandár parancsnoka, Gaksch ezredesnek, a 86. gyalogezred parancsnokának, a kövekező kiegészítő parancsot adta: „a gyalogság délután 8 óra 30 perckor legyen a megállapodás szerint támadásra készen. Délután 8 óra 30 perctől 8 óra 40-ig tüzésünk az elfoglalandó állásokra pergőtüzet zúdit, azután pedig tüzét az elfoglalandó állások mögé irányítja. A vállalkozás sikeres végrehajtása után a 23. honvéd gyalogezred II., III. zászlóalját és a 70. gyalogezred $\frac{1}{2}$ II. zászlóalját az arcvonalból ki kell vonni és tartalékként kell készentartani.“ Hasonló parancsot kapott Gerő ezredes, a 6. gyalogezred parancsnoka, kinek sikeres vállalkozás esetén a 23. honvéd gyalogezred I. zászlóalját kellett az arcvonalból kivonni s — mint tartalékot — készenlétbe helyeznie.

Délután 6 órakor az ellenség újból támadást kezdett a „Kurowce a) és b)“ szakaszok ellen, melyet azonban tüzésünk csirájában elfojtott.

Délután 8 óráig csak itt-ott folytak csatározások. Ez időtájt új orosz támadás indult „Kurowce a)“, „c)“ és „d)“ ellen. Figyelmes gyalogságunk ezt a támadást is könnyűszerrel visszaverte. A Kurowce ellen megisméltendő ellenséges támadások folytán azonban a hadosztályparancsnokság ebben a szakaszban lemondott a délután 8 óra 30 percre tervezett támadásról. Ellenben a 6. gyalogezred ellentámadása a cebrówi védelmi szakaszon teljes eredménnyel járt. Az orosz erőс kézitusa után ez állások minden részéből kiverték. 7 tiszt és kb. 700 fogoly maradt kezünkben s 4 orosz géppuskát zsákmányoltunk.

Június 6-án az orosz tüzéség már pitymallatkor, 3 óra 15 perckor, kezdte lőni Szeredynce falut. Negyedóra mulva úgy „Worobijówka b)“ védőszakasza, mint a cebrówi kápolna melletti teknő erős orosz ágyútűzben állott. Az orosz gyalogságot azonban, — mely az előkészítő ágyútűz után támadásba ment át — a mi tüzünk védőárkaiba vetette vissza. Míg a délelőtt folyamán a kurowcei védőszakaszban a gyalogság szakadatlanul tüzelt, addig a dandár többi védőszakaszaiban csak kisebb csatározások folytak.

Délután 1 órakor a 86. gyalogezred IV. zászlóalja jelentette, hogy a Russenmuldeban újból igen erős orosz csoportosulás észlelhető. Ez idő alatt az orosz nehéz tüzéség a „worobijówkai d)“ védelmi szakaszt borította el gyilkoló tüzével.

Délután 2 óra felé az ellentél a „worobijówkai c)“ és „d)“ védőszakaszokkal szemben fekvő állásai előtt spanyolbak¹ akadályait széjjelhuzatta és a közelítő árkokból (Sappe) újból támadást intézett, de ez is összeomlott még a saját vonalaink előtt. A délután 12 óra 50 perc óta a kurowcei 2. és 3. védővonalainkra irányított, nehéz ellenséges ágyútűz most e védőszakasz drótkadályai és a „worobijówkai d)“ szakasz ellen fordult. Miután jelentések jöttek, hogy a „Spitz“ felé eső teknőben még mindig nagy orosz erők csoportosulnak: tüzérségünk 2 óra 45 perctől 2 óra 50 percig ezt a terepszakaszt borította el tüzével.

3 óra 30 perckor délután az orosz újból támadott; támadása főképen „Kurowce d)“ ellen irányult. Tüziünk ezt a támadást is csakhamar összetörte. Ugyanekkor az ellenség „Cebrów“ ellen is támadást intézett, különösen „Cebrów b)“ ellen, — melyet minden áron vissza akart szerezni, — de itt is súlyos veszteséggel kényszerült árkaiba visszavonulni.

Délután 3 óra 50 perckor az orosz több egymás mögötti sorban támadt Kurowce és a tőle északra fekvő „Toutry a)“ szakaszra. Harcosaink a mellvédre álltak és fokossal verték vissza az oroszokat, kiknek megfutamodott soraiban géppuskáink oldalozó tüze óriási pusztítást végzett.

Délután 4 órakor az ellenség újból erős tüzet zúdított a „kurowcei a)“ és „d)“ s az észak felé csatlakozó „Toutry“ védőszakaszokra. A majdnem háromnegyed óráig tartó pergőtűz után — délután 5 óra tájban — e napon már harmadszor ment rohamra, de ez a vállalkozása se sikerült. A fenti idő alatt „Cebrów c)“ és „d)“ is erős pergőtűzben állott. Itt is támadott az orosz, de itt is vereséget szenvedett.

Délután 6 órakor az ellenség „Kurowce b)“, „c)“ és „d)“ ellen újból támadott, de hiába. Gyalogságunk és tüzérségünk újból visszaverte. Az ellenség délután 7 óra 15 perckor megújította támadását „Kurowce c)“, „d)“ és „Toutry“ ellen; fél órával később pedig „Kurowce a)“ és „c)“ ellen is.

Erős ágyútűzének leple alatt sikerült is neki a toutry-i állásokba betörnie, a hős védők azonban rövid, de annál hevesebb kézítusa után, visszaűzték árkaiba.

Erre a harc elcsendesedett s a védők már azt hitték, hogy az orosz a sok sikertelen támadásba belefáradt, midőn délután 10 óra felé újból támadásba kezdett. Ez a támadás ezen a napon már a kilencedik különösen „Kurowce c)“ ellen irányult, de puska- és ágyútűzünkben összeroppant.

A folytonos harcokban az állás — természetesen — sokat

¹ Spanischer Reiter, magyarán : spanyoltövis, ördögtövis vagy ördöglova.

szenvedett. Nemcsak a mellvédek, de a drótkadályok is, sok helyen a felismerhetetlenségig össze voltak löve. Különösen a „Hancarka d)“, „Cebrow b)“ „Worobijowka d)“ és az egész kurowcei védelmi szakasz volt erősen megrongálva. Néhány megszakítást kivéve, a telefonhálózat jóformán sértetlen maradt. A rókalyukak kitűnő szolgálatot tettek. Nem egynek tetején hét-nyolc telitalálat volt látható. Ott azonban, ahol a tüzéségi telitalálat a rókalyukak bejáratát érte s temette be, a bennlévő legénység csak nehezen, s legtöbbször csakis külső segítséggel tudott kényelmetlen helyzetéből kiszabadulni, s nem volt képes a mellvédeket idejekorán megszállani. Ez volt az egyik főoka annak, hogy az oroszok helyenként egyáltalában be tudtak az állásainkba nyomulni. A betonból készült géppuska- és figyelőállások majdnem mindenütt épségben maradtak. Egy ilyen géppuskafészket a „Hancarka d)“ védelmi szakaszban telitalálat ért. A betonfészek ugyan több helyen megrepedt, de a bentlévő legénységnek baja nem történt. Csapataink nagy szorgalommal és kitarással javították ki az ellenség okozta károkat.

Június 5-én az eddigi szép, száraz és meleg időt, erős esőzés váltotta fel. A fönkretett harcárkokban az átázott agyagos föld igen megnehezítette a védők helyzetét, akik a folytonos küzdelemben sem a víz, sem a fedezékek előtt és mögött heverő hullahalmazok, eltávolítására nem találtak időt.

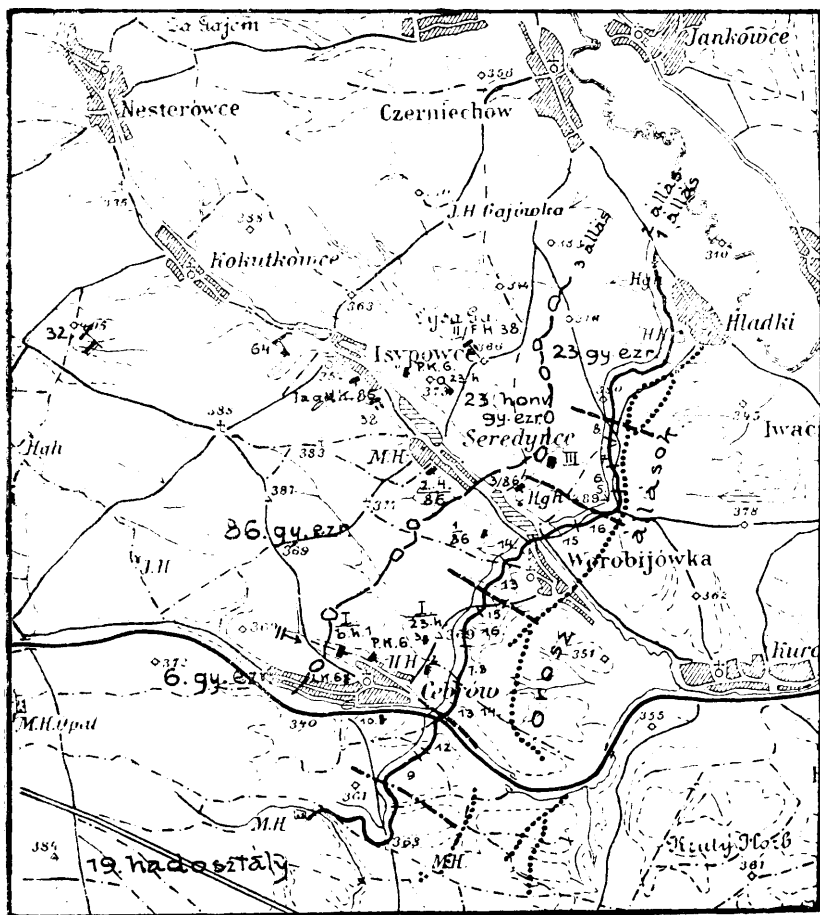
A csapatkötelékek teljesen összezavarodtak. Rendezésük s különösen tartalékok alakítása mulhatatlanul szükségessé vált. Mindezt azonban csakis a kurowcei védelmi szakasz összes csapatainak felváltása útján lehetett volna elérni.

A dandárparancsnokság álláspontján a délelőtti órákban Willerding altábornagy, a dandárparancsnokokkal Grallert és Karleusa tábornokokkal, továbbá a 86. gyalogezred parancsnokával tájékoztató tanácskozást tartott, melynek eredményeként megparancsolta, hogy a kurowcei és toutryi védelmi szakaszok megszálló erejét a 76. honvéd gyalogdandár csapatai váltsák fel. Ez a felváltás délután 11 óra 15 perckor meg is kezdődött s a sötétség leple alatt június 7-én hajnalig a sok nehézség ellenére is befejeződött.

A dandár helyzetét június 7-én a 3. vázlat mutatja:

Az éjszaka — kisebb gyalogsági csatározásokat leszámítva — csendesen mult el. Június 7-én csak az orosz tüzéség lőtte a „Worobijowka“ és „Cebrow b)“ védőszakaszokat s utóbbinál különösen a „Sappenkopf“-ot. Miután a délelőtt folyamán úgy a Russenmuldeban, mint a Russenhöhén fekvő ellenséges támpontban erős csoportosulás volt észlelhető:

tüzérségünk ezekre a pontokra rajtaütésszerű rövid, de igen hatásos tüzet zúdított. Délután 10 órakor a 76. honvéd gyalogdandár parancsnoka átvette a kurowce—toutryi védőszakaszok parancsnokságát. Így június 8-án a 64. dandárhoz

3. vázlat.

már csak a cebrow—worobijówkai védőszakaszok tartoztak. Ezen a napon csupán a tüzérségek háborgatták kölcsönösen a védők és támadók földmunkálatait.

Június 9-én már hajnalban 3 órakor jelentették a figye-

lők, hogy úgy a „cebrówi a)“ és „b)“, mint a kurowcei védőszakaszok felé eső teknőben ellenséges erők csoportosulnak. Ezeket a csoportokat tüzéségünk rögtön erős tűzbe fogta s fedezékeikbe visszaützte.

Délelőtt 6 óra 10 perckor az orosz nehéz tüzéség pergőtűzet indított a „worobijówkai a)“, „b)“ és az egész „cebrówi“ védőszakasz ellen. Pár perc múlva a „Kurowce d)“ és a „Toutry“ védőszakaszok is tűz alá kerültek. Ezalatt a Russenhöhén, mint a Russenmuldéban új ellenség csoportosult. Ezen csoportosulások zavarására, továbbá a drótakadályunkhoz való átesúzások meggátlására, tüzéségünk 6 óra 40 perckor délelőtt egy tízpercig tartó rajtaütést hajtott végre az említett terepszakaszokra.

A 70. gyalogezred I. zászlóalját, mely hadosztálytartalék volt, a hadosztályparancsnok már d. e. 6 órakor Nesterowce—Kokutkowce felé irányította és eredetileg a 64. dandárparancsnokságnak, a dandár balszárnyának támogatására, rendelte alá. Miután azonban az ellenséges támadás a cebrówi állás ellen irányult, a zászlóaljat később Kokutkowce faluba és onnan Geró ezredes álláspontjához irányította.

Délelőtt 7 óra 15 perckor az ellenséges tüzéség tüze lanygulni kezdett. Újabb jelentések és különböző jelek arra mutattak, hogy az orosz most Worobijówkánál akarja a hadosztály állásait áttörni. Ennek ellensúlyozására a 64. dandár parancsnoka a 23. honvéd gyalogezred $\frac{1}{2}$ III. zászlóalját Gaksch ezredes rendelkezésére bocsátotta. Időközben úgy a Russenmuldéban, mint a Russenhöhén, újabb ellenséges erők csoportosultak. Ezeket tüzéségünk, d. e. 7 óra 20 perckor, megint egy tíz percig tartó tűzrajtaütéssel tette ártalmatlanná. Amint azonban tüzéségünk tüze elhallgatott, az orosz nehéz tüzéség is ontani kezdte gránátait úgy „Worobijówka“, mint „Kurowce“, „Hancarka“ és „Cebrow b)“ állásaink ellen.

Délelőtt 9 óra felé az orosz, a Russenhöhén levő spanyol bakjait kezdte széjjeltolni. Ugyanekkor tüzéségének tüze Cebrow és Hancarka, továbbá Kurowce ellen pergőtűzzé fokozódott. Tudva azt, hogy a várt támadás a Russenhöhéről fog kiindulni, tüzéségünk délelőtt 9 óra 10 perckor 3 perces rajtaütésbe kezdett a magaslat ellen. Azon jelentésre, hogy az orosz több sorban támad „Kurowce a) és c)“ ellen, Gaksch ezredes a 23. honvéd gyalogezred $\frac{1}{2}$ III. zászlóalját a „worobijówkai d)“ védőszakaszba rendelte, a 86. gyalogezred $\frac{1}{2}$ I. zászlóalját pedig ugyanezen ezred IV. zászlóaljparancsnokának álláspontjához irányította. A hadosztályparancsnok, —

mikor felismerhetővé vált, hogy a főtámadás Worobijówka ellen irányul — a 6. gyalogezredhez útbanlevő 70/I. zászlóaljat visszarendelte és Grallert tábornok rendelkezésére bocsátotta.

Délelőtt 10 órakor az orosz, egy órai igen erős pergőtűz után, „Cebrów a)“ ellen támadásba ment át. Hősies és nehéz harc után sikerült az ellenségnek a cebrówi a) szakasz bal szárnyán betörnie. A hamar ott termett tartalék innen ugyan kiverte az orosz, de ennek közben sikerült a „Cebrów b)“ szakaszba benyomulnia.

Délelőtt 11 óra 10 perckor az ellenség újból tetemes erővel támadt „Worobijówka d)“ és „Kurowce a)“ ellen, azonban támadása gyalogságunk és tüzérségünk tüzeiben megtört. Délután 12 óra 30 perckor az orosz „Worobijówka d)“ szakasza ellen irányította támadását; e támadása is sikertelen maradt. Gerő ezredes délután 12 óra 45 perckor jelentette, hogy tartalékaival, még pedig a 75. gyalogezred 3 századával, a hatos Jagdkomp.-val és a 6. gyalogezred II. zászlóaljának másfél századával készen áll, hogy „Cebrów c)“ ellen előretörjön, továbbá, hogy az 1. számú bosnyák gyalogezred két százada és a 23. honvéd gyalogezred két százada fogják az ellentámadást végrehajtani. Egy órával később heves harcok után „Cebrów b)“ ismét a miénk volt.

A Russenmuldében délután 3 óra tájt újból csoportosult az ellenség és csakhamar Cebrów ellen támadásba kezdett. Gyalogságunk erején e támadása is meggyűsült. Nemsokára az ellenséges nehéz tüzérség megint működni kezdett. „Worobijówka“, „Hancarka“ és „Cebrów a)“ és „b)“ védőszakaszait alig lehetett látni a füsttől. Míg a „Hancarka“ és „Cebrów“ ellen indított újabb támadásokat visszavertük, addig d. u. 4 óra 30 perckor az oroszoknak sikerült a „cebrówi Sappenkopf“-ba betörni. Miután az itt benyomult orosz erők gyorsan erősítéseket vettek magukhoz, nehéz tüzérségünk ide irányította a tüzét. Nemsokára azután a 6. gyalogezred $\frac{1}{2}$ I. és a 75. gyalogezred $\frac{1}{2}$ II. zászlóaljai gyors elhatározással és szép lendülettel ellentámadást intéztek a cebrówi Sappenkopf ellen, mely teljes sikerrel járt.

Délután 6 órakor „Cebrów“ védőszakasza teljes egészében kezünkben volt. E harcok alatt a cebrówi védőszakasz parancsnoka — Wéber alezredes — tüntette ki magát különösen. Az ellenség ezen a napon még egy utolsó vállalkozásba fogott, hogy „Cebrów b)“ védőszakaszát birtokába vegye, de délután 7 óra 20 perckor teljes vereséget szenvedett.

Az északi szárnyon, a kora délutáni órákban, sikerült az oroszoknak hatalmas tüze támogatásával kurowcei védőszakaszunkba betörnie. Újból megismétlődött a június 4-i nagy küzdelem.

A 86. gyalogezred I. zászlóaljja, -- melyet a hadosztályparancsnokság a 76. honvéd gyalogdandár parancsnokság alá rendelt — ötször ment ellentámadásba, hogy az elvesztett állásokat visszavegye, azonban a nagyobb erővel szemben sikertelenül. Erre Kőrösi ezredes — a 23. honvéd gyalogezred parancsnoka — a 83. gyalogezred II. zászlóaljának azt parancsolta, hogy maradjon mostani helyén, állását műszakilag erősítse meg, kötelékeit rendezze, az ellentámadásokat pedig szüntesse be.

A kurowcei harcokban Dubinievicz őrnagy, — ki a 86. gyalogezred balszárnyát vezette — ezrede $\frac{1}{2}$ I. zászlóaljával, a 16. századdal, a Jagdkomp.-val és a 23. honvéd gyalogezred egy századával, buzgóan segített és amidőn a támadások folyamán a kurowcei védőszakasz, valamint a 86. gyalogezred között kb. 400 lépés széles rés támadt, azt kitöltötte és így az összeköttetést a védővonal csapatai között helyreállította. Míg tehát a cebrówi harcok a mi csapatainknak sikert hoztak, addig a „kurowcei a), b), c)“ védőszakasz első és második vonala az ellenség kezére jutott.

Tovább nem sikerült az oroszoknak előre jutnia, mert előrenyomulását a Pionnierwäldchen keleti részén honvédosztagaink megakasztották. Veszteségünk azonban így is érzékeny volt, mert az orosz a worobiljówkai magaslat legmagasabb pontját foglalta el, ahonnan nemcsak az állás vonalaiba, hanem jóformán egész Isypowceig beláthatott és úgy a „Toutry“, mint a „Kurowce d)“ védőszakaszoktól csak pár harántgát választotta el. Az orosz egy kitűnő drótakadályokkal körülvett támponthoz jutott, melyet sietett is haladéktalanul felhasználni. Állásait a mi elvesztett állásrészünkkel jóformán percek alatt összekötötte és közeli harceszközökkel, különösen a reánk mindig igen kellemetlenül ható aknavetőkkel és géppuskákkal szerelte fel.

E napon az orosz nehéz ágyútűz tüzéréségünknek különösen nagy veszteséget okozott. Így pl. délután 4 órakor a 32. tábori ágyúezred 4. ütegének összes lövegeit betemette úgy, hogy azok harcera képtelenné váltak. Ezt az üteget éjjel kiasták, Jezyernába a javítóműhelybe szállították, ahonnan csak június 14-én vonult be (egyelőre két lövege) egy új állásba. Hasonló, ha nem is ily súlyos veszteségek érték a többi üte-

geket is, melyek azonban gyalogságunkat a nehéz harcokban mindamellettt kellőképen támogatták.

A „Süd“ tüzerkörlet 42 lövegéből ezen a napon este csak 11 löveg tudott lőni, ami részben az ellenséges tűz hatásának, részben saját lövegeink tömegtüzelésének volt a következménye. Tüzérségünk a legnagyobb erőfeszítéssel igyekezett lövegeit harcra képessé tenni s másnap reggelig 30 löveg ismét tüzelhetett. A gyalogság és tüzeréség együttműködése a június 4., 5., 6. és 9-i harcokban kitűnő volt. A tüzerparancsnok állandóan a dandárparancsnoknál tartózkodott. A 9-i harcokra általában nyugodt éjszaka következett.

Különös érzés töltötte el június 10-én a harcterepet szemlélő védőket. Az állások, az előző nap elkeseredett és makacs harcaiban, csaknem teljesen tönkrementek. Az első harcvonal már alig volt védhető és a cebrów—hancarkai védőszakasznak második védővonala is a felismerhetetlenségig össze volt löve. Utóbbinak oka abban rejlett, hogy az ellenség a 6. gyalogezred tartalékjait itt sejtve, nehéz lövegeinek tüzét nagyrészt ide irányította.

Ezen a napon az általános nagyobb harci tevékenység szünetelt, csak az orosz aknavetők lötték folytonosan a „Worobijówka c) és d)“ védőszakaszokat.

Minthogy az előbbi napon a 76. honvéd gyalogdandár csapatait — különösen a kurowcei küzdelmekben — súlyos veszteség érte, a hadosztályparancsnokság ezek felváltását rendelte el.

Mivel a 32. hadosztály védőszakasza a keleti harctéren az osztrák, magyar és német haderők általános vonalának kelet felé leginkább kiszögélő s igen fontos része volt, melyet okvetlenül védeni kellett, a hadseregparancsnokság megerősítésül a 12. közös gyalogezredet becsátotta a hadosztály rendelkezésére. A hadosztályparancsnokság ezt az ezredet eredetileg a honvéd gyalogdandár felváltására rendelte ki, de intézkedését még aznap délután megváltoztatta. Az új parancs értelmében a 76. honvéd gyalogdandárnak az éj folyamán a kurowcei védőszakasz ellen erős támadást kellett véghezvinnie s elveszített állásait visszafoglalnia.

A 76. honvéd gyalogdandárparancsnokság intézkedése folytán, délelőtt 1 óra 30 perctől 1 óra 50 percig a Worobijówka magaslaton levő orosz (volt saját) állás ellen igen erős ágyútűz indult meg, mely előkészítés után gyalogságunk támadott, tüzeréségünk pedig az orosz állások mögé zúdította tüzét. Gyalogságunknak sikerült ugyan egészen a „Spitz“-ig előretörnie, de a folytonosan növekvő orosz tömegek újból a

Pionnierwäldchen keleti részéig szorították vissza. Az igen heves és véres harc június hó 11-én délelőtt 7 órakor ért véget.

A 76. honvéd dandár támadásában a 86/I. zászlóalj és a 23. közös gyalogezrednek egy százada, — melyek e dandár alá voltak rendelve — továbbá Dubinievic őrnagy csoportja vettek részt. Mindkét csoportot súlyos veszteségek érték. Dubinievic őrnagy veszedelmes tüdőlővést kapott. A balsikerű támadás után a Dubinievic-csoport régi helyét foglalta el.

Június 11-én délelőtt 11 óra felé a Worobijówka szakasz balszárnyán újból heves küzdelem tört ki, amelynek mindkét fél tüzésége csak csendes szemlélője volt s mely végre is eldöntetlen maradt. Dél felé, általános kimerültség következtében, a harc elcsendesedett. A napnak többi részét mindkét oldalon csakis tüzértevékenység töltötte ki, mely a védőárkok helyrehozatalán fáradozó gyalogság ellen irányult. Feltűnő volt, hogy az orosz a hancarkai védőszakasz átellenében húzódo árkait drótkadályokkal igyekezett ellátni.

A hadosztályparancsnok a 12. közös gyalogezredet a 76. honvéd gyalogdandár alá rendelte. Miután azonban az általános helyzet egyáltalán nem volt megnyugtató, a hadosztályparancsnokság elrendelte, hogy az oroszok éjjeli támadása esetén, a hadosztály keretében dolgozó összes műszaki- és munkáscsapatok is hareba legyenek vetve. Az éjszaka folyamán a 76. honvéd dandár csapatait a 12. közös gyalogezred váltotta fel. Ezt a felváltást az orosz, úgy látszik, nem vette észre, mert az egész június 12-i napon — nem számítva a kisebb csatározásokat — nagyobb támadásba nem fogott. A gyalogság — a még mindig megújuló orosz ágyútűz ellenére, — amikor csak lehetett, a védelmi berendezések helyreállításával, a halottak eltakarításával stb. foglalkozott.

Június 17-ig nagy ütközet nem volt. A hadosztály ezredeit a harci napok fáradalmainak kipihenésére — ahol csak lehetséges volt — felváltották. Az egyes kötelékek fogyatékeit kiegyenlítették. Voltak századok, melyeknél az összes tisztek hiányoztak, mert vagy elesetek, vagy megsebesültek, vagy fogságba kerültek.

Altalában kisebb csatározások jellemezték a június 12. és 17-e közötti napokat. Változatosságot csak június 13-a hozott. Ezen a napon, délután fergetegszerű jégeső tombolt. 3 óra 35 perckor a Toutry védelmi szakaszban — valószínűleg villámcsapástól — egy orosz akna felrobbant, mely esemény mindkét fél részéről rövid, de heves puskatűzre adott okot.

A felrobbant akna a 23. közös gyalogezrednek másfél szakaszát temette maga alá, de a legénység legnagyobb részét sikerült kiásni és megmenteni.

Időközben a 12. közös gyalogezred parancsot kapott az oroszok által oly nagy szívóssággal védett kurowcei védőszakasz visszafoglalására, miután e szakasz elvesztése taktikai helyzeténél fogva, a hadosztálynak nap-nap után kellemetlenebb volt, mert nemcsak veszteségeket okozott, de a pótlást (élelmiszer, lővőszer stb.) is igen megnehezítette.

Erre a támadásra már napok óta folyt a készülődés. Bevezető ágyútűzünk tartamára az első vonalból visszavonandó gyalogságunk és a tartalékok részére külön védőárkokat ástak, amelyeket számos összekötő árok kapcsolt az első vonallal össze.

Az útegek az irányzás elemeit újra felülvizsgálták.

A támadást előkészítő ágyútűznek, a hadosztályparancsnok intézkedései szerint, június 17-én reggel 4 órakor kellett volna megkezdődnie. Az időjárás azonban nem kedvezett, mert sűrű ködfátyol borította nemcsak Isypowce völgyét, de Worobijowka magaslatát is. Ennélfogva a tüzérparancsnok halasztást kért, s így délelőtt 4 óra 30 perckor, tehát fél órával később mint ahogy tervezték, kezdődött a tüzérharc. Teljes 20 percig voltak a megtámadandó kurowcei vonalak, különösen a „Spitz“ és a hozzá vezető orosz árkok, tüzérségünk hatásos tüzeben. Ezután 10 percig tartó erős pergőtűz következett, melyet 10 percig tartó szünet váltott fel. A szünet után 6 óra 30-ig délelőtt ismét hatásos tűz következett, majd 6 óra 40-ig újból pergőtűz. Ezt követte a gyalogság támadása.

A kurowcei vállalkozás valóban nem sikerült. A 12. közös gyalogezred jobb szárnya tért nyert ugyan, de az ellenség drótakadályai előtt támadása megtört. Az ezred balszárnya, valamint a közepe, az orosz tüzérség heves tüzeben alig jutott előre a kiindulás vonalából.

Miután a támadás folytatása semmiféle eredménnyel nem kecsegtetett, az ezred parancsnoka, Magerl ezredes, előbbi állásaiba rendelte vissza ezredét. Ettől a naptól fogva a 19. hadosztály egyelőre beszüntette a kísérleteket a kurowcei elvesztett állások visszafoglalására.

Az eddigi támadásokból ugyanis az a tanulság következett, hogy egy ilyen támpontszerűen jól megépített és drótakadályokkal ellátott állást visszaszerezni csakis erős tüzérelőkészítés után lehet; megfelelő erejű tüzérséggel pedig a hadosztály nem rendelkezett. A hadosztályparancsnok kény-

telen volt tehát addig várni, míg felsőbb helyről elegendő tüzersegítséget nem kaphatott. Ezen időpontig azonban mindent előkészített Worobijówka visszafoglalására.

A 12. közös gyalogezredet kivették e magaslat nyugati állásaiból és helyét a terepen otthonos 6. gyalogezred foglalta el. Utóbbi ezrednek állásait — a cebrów—hancarkai védőszakaszokat — egyelőre a 19. hadosztály első bosnyák gyalogezrede vette át. A 64. dandár parancsnoksága alatt így csak a Worobijówka védőszakasz és ettől északra a Pionnierwäldchen előtt levő állásaink maradtak.

A 12. közös gyalogezred sikertelen támadása óta július 1-ig az orosz is tartózkodott minden nagyobb támadástól. Ebből azonban nem következett az, hogy a napok és a reá következő éjszakák csendben és nyugodtan folytak volna le, sőt napirenden voltak a kurowcei rés nagyobbítására célzó kisebb orosz vállalkozások, úgy a Toutry, mint a worobijówkai védőszakaszok ellen, emellett az orosz június 23-án a Pionnierwäldchen előtt levő állásaink ellen még gáztámadást is próbált. A kurowcei völgyben orosz páncélautók voltak láthatók.

Csapataink a kurowce—worobijówkai utat netaláni támadások ellen, a worobijówkai védőszakasztól úgy keletre, mint nyugatra, aláaknázták.¹

Június hó 28-án a hadosztályparancsnok figyelmeztetett, hogy július 1-én támadnunk kell, melynek célja a júniusi harcokban elvesztett „kurowcei a), b), c) és fél d)“ védőszakaszok visszafoglalása lesz, s június 29-én kiadta előkészítő intézkedéseit is, 30-án pedig, két egymást követő parancsban, a végrehajtást július 1-én délután 2 órára tűzte ki.

A 6. gyalogezred parancsnokát — Gerő ezredest — rendelték ki a támadó csoport parancsnokául. A támadó csoport a 6. gyalogezred II., III. és IV. zászlóalja alkotta Wéber alezredes parancsnoksága alatt; míg a XV. német vadász zászlóalj és a 86. gyalogezred I. zászlóalja dandártartalékul lett kijelölve. A tüzerseg vezetését maga a tüzerdandárparancsnok vette át, akinek 120 különféle löveg, közte

¹ Jegyzet: A júniusi harcokban a 64. gyalogdandár veszteségei a következők voltak:

a 6. közös gyalogezrednél: 152 halott, 700 sebesült, 19 fogságba került és 454 eltűnt.

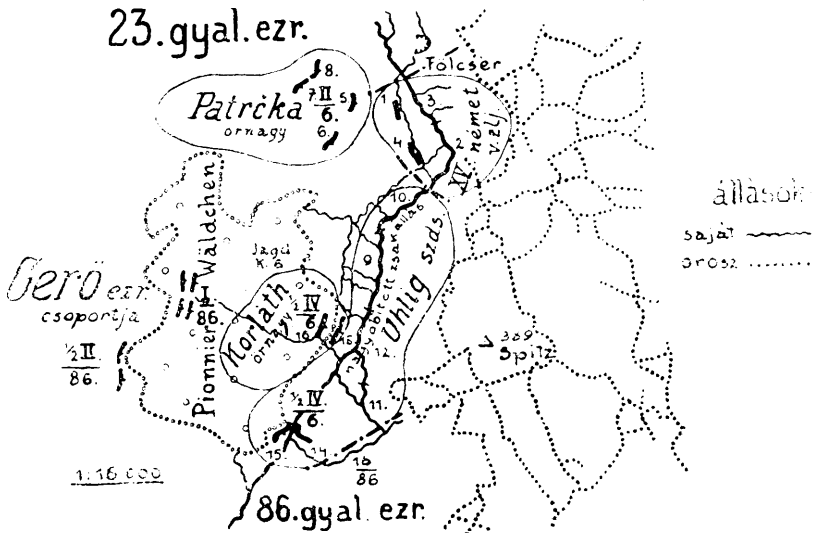
A 86. közös gyalogezrednél: 35 tiszt és 1700 ember (halott, sebesült vagy eltűnt).

A hadosztály többi ezredének s a 19. hadosztály támogatására küldött osztagainak veszteségei szintén jókorák voltak.

4 darab 21 cm. német mozsár és számos aknavetőtüteg, állott már akkor rendelkezésére.

A XV. német vadász zászlóalj a „Südamree“ a támadás támogatására a 32. gyaloghadosztályhoz Isypowceba rendelte, ahová június hó utolsó napján a reggeli órákban meg is érkezett. A támadás szigorú titoktartása érdekében a német zászlóalj nagyobb részét magyar-osztrák egyenruhával látták el.

Úgy a német parancsnokok, mint a tisztetek még e nap folyamán tájékoztak az első vonalban és a terepen. Mint-

4. vázlat.

hogy a 6. gyalogezrednek II. és IV. zászlóalja már napok óta az első vonalban állott és a folytonos harcok megviselték, a 6. gyalogezred parancsnoksága elrendelte, hogy az est beálltával az ezred II. zászlóalját a XV. német vadász zászlóalj, a IV. zászlóalját pedig a III. zászlóalj váltsa fel. Az éj folyamán a támadó csoport elfoglalta a neki kijelölt helyet.

A támadó csoport helyzetét július 1-én délelőtt 11 órakor a 4. vázlat mutatja:

E helyzetből támadt Gerő ezredes csoportja délután 4 óra 20 perckor a worobijóvkai magaslaton levő orosz állások ellen.

III.

A worobijówkai magaslat visszafoglalása 1916 július hó 1-én.

Szép meleg nyári nap volt. A délelőtt a megszokott, mindennapi képet mutatta; semmi sem árulta el, hogy ezen a napon valami rendkívüli esemény fog történni. Dél felé a német mozsarak repülők segítségével belőtték magukat. Azután újból mélységes csend uralkodott. Kettőt mutattak a pontosan beigazított órák, midőn tüzérségünknek 120 különböző lövege és több aknavetőütege megkezdte működését az ellenséges vonalak ellen. A worobijówkai magaslat por- és füsttengerben úszott. Időnként a kurowcei völgyben a gyalogság tüzeleése, a worobijówkai templomnál pedig a géppuskák kattogása pergett.

Délután 3 órakor az ágyútűz — amilyen hirtelen kezdődött, éppen olyan egyszerre — meg is szűnt. Néma csend állott be. Amint később foglyok vallomásából megtudtuk, e csendet az oroszok arra használták fel, hogy tartalékokat küldjenek előre a kurowcei védőszakaszban levő erők segítségére.

Tíz percig tartó szünet után az ágyútűz újból megkezdődött és ereje mindinkább fokozódott. Közben egy rendkívül erős robbanás hallatszott és sűrű füst vált láthatóvá Worobijówka felett. Derék utászaink egyik aknákat robbantották fel, mely 5000 kilogramm westphalittal volt megtöltve.

A támadó csoport már az aknarobbanás alatt megtette utolsó előkészületeit. Délután 4 óra 20 perckor harsány vezényszavak hallatszottak. Míg tüzérségünk most a „Spitz“-től keletre irányította tüzeit, addig a tűzfátyollal eltakarva, villámgyorsan ment, azaz rohant fel, az első támadó vonal a dombra s gyorsan nyomult utána a tartalék is. A harc vonal előtt a 86. gyalogezred emberei szaladtak. Önként jelentkeztek, mint útmutatók.

Midőn délután 4 óra 30 perc táján a „Spitz“-en bevágódott az utolsó romboló gránát, egy fiatal hadnagy mint első tűzte ki a piros zászlót a magaslat csúcsán, jelt adva azzal a háttérben szorongva váró parancsnokságoknak, hogy a „Worobijówka“ újból a mienk! A fizikailag elgyöngült, lelkiileg megtört orosz boldogan adta meg magát, örülve annak, hogy életben maradt.

A támadó csoportnak az első vonalban levő két zászlóaljja — a XV. német vadászzászlóalj és a 6. gyalogezrednek

III. zászlóalja — az összelőtt orosz állásokban rögtön megszállotta az árkoknak az ellenség felé néző részét, mert várható volt, hogy az ellenfél az elvesztett magaslat visszafoglalását meg fogja kísérteni. A két tartalék zászlóalj — a 6. gyalogezred II. és IV. zászlóalja, — mely szorosan az első támadó vonal után nyomult előre, az első vonalat megerősítette. Az előnyomulás folyamán rés támadt a támadó csoport és a worobijówkai védőszakasz balszárnya között, melyet azonban sikerült a 86. gyalogezred fél I. századával idejekorán kitölteni.

Délután 5 óra felé teljes nyugalom váltotta fel a harcot. Mint minden harc után, úgy most is, sok nehéz munka várt a győztes támadóra. A kurowcei teljesen összelőtt védőszakaszt védhetővé kellett tenni, s mindenképp az oroszok felé vezető árkokat elszigetelni. Miután tüzéségünk tüze az állást teljesen tönkretette és az árkokat betemette, helyrehozataluk, továbbá az összeköttetések helyreállítása, a mindenféle pótlás, a hullák eltakarítása stb. még számos napot és éjszakát foglalt le.

Az ellenségre — e reá nézve rémes küzdelem — nagy hatással lehetett, mert a worobijówkai magaslat elvesztése után teljesen tétlen maradt. A támadó csoport vesztesége az elért sikerhez képest aránylag csekély volt; így pl: a 6. gyalogezrednél: 18 halott, 134 sebesült és 7 eltűnt; a 86. gyalogezrednél: 8 halott, 42 sebesült és 3 eltűnt; a XV. német vadászzászlóaljnál: 10 halott és 52 sebesült.

A hadifogságba került oroszok száma: 7 tiszt — köztük egy törzsszázados — és 1125 ember, köztük 180 sebesült volt. Zsákmányul esett: 9 orosz géppuska, 5 könnyű és egy nehéz aknavető, egy Maximpuska, kb. 1500 puska, igen sok lövész és felszerelési cikk.

Feltűnő volt a foglyok aránylag nagy száma.

Sok küzdelemben volt a 32-ik hadosztálynak része a világháborúban ezután is, sok ütközetben és csatában állta meg dicsőségesen a helyét, de talán soha sem kellett győzelméért oly sokáig s oly elkeseredetten küzdenie, mint a Celrów—Worobijówka-i harcokban. Méltányos tehát, hogy babérkoszorújának egyik legnehezebben megszerzett ágát az utókor számára e sorokban megörökítem.

Varga Sándor.